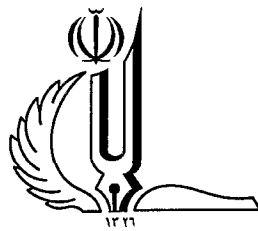

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تبریز

دانشکده علوم ریاضی

گروه ریاضی محض

پایاننامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته

ریاضی محض گرایش جبر

عنوان

پوچسازهای یکنواخت کوهمولوژی موضعی

استاد راهنما

دکتر رضا نقی پور

استاد مشاور

دکتر علی اکبر مهرورز

اطلاعات مدرک علمی تبریز
جهت مدرک

پژوهشگر

نگار محمدی

۱۳۸۸ / ۶ / ۱۱

بهمن ۱۳۸۷

۱۱۶۰۹۳

تقدیم بہ:

پدرزحمکش و بزرگوارم

و

مادر فداکار و مہربانم

تقدیم ہے:

استاد علم و اخلاق

جناب آقای دکتر نقی پور

حمد بی پایان خداوند منان را که ما را لایق معارفی دانست که عظمت آنان بی انتها، هدایتان بی نظیر و همنوایی با آنان سعادت است.

در پایان این مرحله از تحصیل بر خود واجب می دانم که از استاد راهنمای بزرگوارم، جناب آقای دکتر رضا نقی پور که گنجینه های دانش خود را در نهایت صبوری در اختیار اینجانب قرار دادند و مرا قدم به قدم تا به انجام رسانیدن این پایان نامه هدایت کردند صمیمانه تقدیر و تشکر کنم و از درگاه خداوند متعال برای ایشان و خانواده محترمشان آرزوی سلامتی و بهروزی دارم.

از استاد مشاور عزیزم جناب آقای دکتر علی اکبر مهرورز کمال تشکر و قدردانی را داشته و از خداوند متعال برای ایشان و خانواده محترمشان آرزوی سلامتی دارم.

از داور محترم این پایان نامه جناب آقای دکتر امجدی که قبول زحمت فرموده و داوری این پایان نامه را تقبل کردند بی نهایت سپاسگزارم.

از مدیر محترم گروه ریاضی محض جناب آقای دکتر عیوضلو تشکر و قدردانی می کنم.

از جناب آقای احمد خوجالی به خاطر کمکهای بی دریغشان کمال تقدیر و تشکر را دارم.

از مسئولین محترم کتابخانه دانشکده ریاضی سرکار خانم اینزان و خانم زحمتی سپاسگزارم.

همچنین از اسطوره های محبت و مهربانی، پدر و مادر عزیزم صمیمانه تشکر می کنم. از خواهر خوب و مهربانم نیز که همواره در عرصه های مختلف زندگی مشوق و یاریگر من بوده بسیار سپاسگزارم.

نگار محمدی

فهرست

مقدمه سه

۱ تعاریف و مفاهیم مقدماتی

۱.۱ تعاریف اولیه ۲

۲.۱ کامپلیشن ۲۶

۳.۱ همبافت کوزول ۳۰

۲ خواص بنیادی

۱.۲ حلقه‌های هم‌بعد، عالی و کنتری ۳۴

۲.۲ شرایط معادل ۵۷

۳.۲ پوچسازهای یکنواخت کوهمولوژی موضعی حلقه‌های عالی ۶۸

۳ همبافت کوزین

۸۸	۱.۳ ساختار همبافت کوزین
۹۲	۲.۳ مدول با همبافت کوزین مثناهی، پوچساز یکنواخت دارد.
۱۰۸	منابع مورد استفاده
۱۱۳	واژه‌نامه

مقدمه

این پایان نامه بر اساس مقالات زیر گردآوری شده است:

1. Zhou, C. *Uniform annihilators of local cohomology*, Journal of Algebra 585-602, (2006).
2. Dibaei, M. T. Jafari, R. *Modules with finite Cousin cohomologies have uniform local cohomological annihilators*, Journal of Algebra, 3291-3300, (2008).

در سراسر این پایان نامه R را حلقه نوتری، جابجایی و یکدار در نظر می گیریم. برای اولین بار، هانکه^۱ و هاگستر^۲ در [۱۵]، وجود پوچسازهای یکنواخت کوهمولوژی موضعی را ثابت کردند. هانکه در [۱۶]، نشان داد که وجود پوچسازهای یکنواخت کوهمولوژی موضعی اهمیت زیادی در حل مسائل مربوط به جبرهای کوهن - مکالی بزرگ و قضیه آرتین-ریس یکنواخت دارد. لذا یافتن حلقه های نوتری شامل پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی، اهمیت زیادی دارد. روش سنتی مطالعه پوچسازهای یکنواخت کوهمولوژی موضعی استفاده از همبافت دوآلی است. رابرتس^۳ در [۲۷]، این روش را شرح داده است. هانکه و هاگستر در [۱۴]، به کمک این روش ثابت کردند که اگر حلقه نوتری و موضعاً هم بعد R ، تصویر همومورفیک حلقه گرنشتاین با بعد متناهی باشد، آنگاه R پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی دارد. آنها همچنین در [۱۵]، به کمک کامل سازی ثابت کردند که حلقه موضعی، عالی و هم بعد نامخلوط R ، پوچساز قوی یکنواخت کوهمولوژی موضعی دارد. شکی نیست که بیشتر نتایج مربوط به پوچسازهای کوهمولوژی موضعی توسط افرادی چون

Huneke^۱
Hochster^۲
Roberts^۳

راغوان^۴، کاوازاکی^۵، فالتینگس^۶ و شنزل^۷ اثبات شده‌اند. برای مثال فالتینگس در [۹]، نشان داد که اگر حلقه^۸ R تصویر همومورفیک یک حلقه^۹ منظم باشد و یا اگر R همبافت دوآلی داشته باشد، آنگاه قضیه^{۱۰} مدول‌های کوهمولوژی روی R برقرار است. همچنین راغوان در [۲۴]، ثابت کرد که اگر R تصویر همومورفیک یک حلقه^{۱۱} منظم باشد، آنگاه اصل موضعی - کلی^{۱۲} برای پوچساز مدولهای کوهمولوژی روی R برقرار است.

در فصل دوم این پایان‌نامه خواص حلقه‌های شامل پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی را بررسی می‌کنیم. همچنین یک معیار مهم برای وجود پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی را ثابت خواهیم کرد.

همچنین در این فصل قضیه‌های مهم زیر را ثابت خواهیم کرد:

قضیه . فرض کنیم R حلقه^{۱۳} نوتری با بعد متناهی d باشد. در اینصورت گزاره‌های زیر معادلند:

(i) R ، پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی دارد.

(ii) R ، موضعاً هم‌بعد است و بازای هر ایده‌آل اول مینیمال مانند p از R ، R/p پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی دارد.

قضیه . فرض کنیم R یک حلقه^{۱۴} عالی و موضعاً هم‌بعد، با بعد ناپیشتراز پنج باشد. در اینصورت R پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی دارد.

در فصل سوم به مطالعه^{۱۵} همبافت کوزین یک مدول خواهیم پرداخت. صورت هندسی این همبافت برای اولین بار توسط هارتشورن^{۱۶} معرفی شد و صورت جبری آن نیز توسط شارپ^{۱۷}

^۴ Raghavan

^۵ Kawasaki

^۶ Faltings

^۷ Schenzel

^۸ Local-global Principle

^۹ Hartshorne

^{۱۰} Sharp

در [۲۹]، مورد مطالعه قرار گرفت. دیبایی^{۱۱}، طوسی^{۱۲} و کاوازاکی در [۶] و [۷] و [۱۷]، همبافت کوزین متناهی را مورد بررسی قرار دادند.

در این فصل ثابت خواهیم کرد که اگر

قضیه. فرض کنیم R - مدول باتولید متناهی M از بعد متناهی بوده و همبافت کوزین M متناهی باشد. در اینصورت M پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی خواهد داشت. بعنوان نتیجه ثابت خواهیم کرد که اگر (R, m) حلقه نوتری باشد که در شرط (S_2) صدق می کند و همه فایبرهای رسمی آن کوهن - مکالی هستند، در اینصورت R پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی دارد.

قضیه. فرض کنیم (R, m) حلقه موضعی و M, R - مدول با تولید متناهی باشد که شرط (S_2) در آن برقرار است و همه فایبرهای رسمی M کوهن - مکالی هستند. در اینصورت شرایط زیر معادلند:

(i) \hat{M} ، کامپلیشن M نسبت به m - ادیک توپولوژی، هم بعد است،

(ii) $C(M)$ ، همبافت کوزین M ، متناهی است،

(iii) M پوچساز یکنواخت کوهمولوژی موضعی دارد.

در پایان نیز با فرض اینکه که M یک R - مدول است، رابطه موجود بین مدولهای کوهمولوژی $C(M)$ و مدولهای کوهمولوژی موضعی M را مورد مطالعه قرار خواهیم داد.

Dibaei^{۱۱}

Tousi^{۱۲}

فصل اول

تعاریف و مفاهیم مقدماتی

۱.۱ تعاریف اولیه

در سراسر این فصل R را حلقهٔ جابجایی، یکدار و نوتری در نظر می‌گیریم.

تعریف ۱.۱.۱. فرض کنیم M یک R -مدول باشد. ایده‌آل اول p از R را یک ایده‌آل اول وابسته^۱ M می‌نامیم، در صورتیکه $x (\neq 0) \in M$ موجود باشد بطوریکه $p = \text{Ann}_R(x)$.

مجموعهٔ همهٔ ایده‌آل‌های اول وابستهٔ M را با علامت $\text{Ass}_R(M)$ یا به اختصار $\text{Ass}(M)$ نشان می‌دهیم. همچنین مجموعهٔ همهٔ عناصر مینیمال $\text{Ass}(M)$ را با علامت $\text{mAss}(M)$ نشان خواهیم داد.

تعریف ۲.۱.۱. عضو $a \in R$ را یک مقسوم‌علیه صفر^۲ روی M می‌نامیم، در صورتیکه $x (\neq 0) \in M$ موجود باشد بطوریکه $ax = 0$.

مجموعهٔ تمام مقسوم‌علیه‌های صفر R روی M را با علامت $Z_R(M)$ نشان می‌دهیم.

قضیه ۳.۱.۱. فرض کنیم M یک R -مدول باشد. در اینصورت $Z_R(M) = \bigcup_{p \in \text{Ass} M} p$.

□ برهان. رجوع شود به [۳۱]، صفحهٔ ۱۸۱.

لم ۴.۱.۱. فرض کنیم M یک R -مدول باشد. در اینصورت

$$M = 0 \iff \text{Ass}(M) = \emptyset.$$

□ برهان. رجوع شود به [۳۱]، صفحهٔ ۱۸۱.

^۱ Associated prime ideal

^۲ Zero divisor

تبصره ۵.۱.۱. فرض کنیم M و L دو R -مدول باشند بطوریکه $M \cong L$. در اینصورت

$$\text{Ass}(M) = \text{Ass}(L).$$

قضیه ۶.۱.۱. فرض کنیم p یک ایده آل اول از R باشد. در اینصورت

$$\text{Ass}(R/p) = \{p\} \quad (i)$$

$M \iff p \in \text{Ass}(M)$ (دوری) ایزومورف با R/p دارد. (ii)

برهان. (i) اولاً: $p \in \text{Ass}(R/p)$.

ثانیاً: اگر $q \in \text{Ass}(R/p)$ ، در اینصورت $r \in A \setminus p$ موجود است بطوریکه $q = \text{Ann}_R(r + p)$.

لذا $q(r + p) = 0$ و از آنجا $qr \subseteq p$ ، در نتیجه $q \subseteq p$. اما بازای هر $x \in p$ داریم:

$$x(r + p) = xr + p = 0 \implies x \in \text{Ann}(r + p) = q$$

$$\implies p \subseteq q$$

لذا $p = q$ و حکم برقرار است.

(ii) (\Leftarrow) فرض کنیم $p \in \text{Ass}(M)$. در اینصورت $x (\neq 0) \in M$ موجود است بطوریکه

$p = \text{Ann}_R(x)$ ، در نتیجه خواهیم داشت:

$$R/p = R/\text{Ann}_R(x) \cong Rx \leq M$$

(\Rightarrow) فرض کنیم $K \leq M$ و $R/p \cong K$. لذا بنابه لم فوق $\text{Ass}(R/p) = \text{Ass}(K)$. حال

باتوجه به قسمت (i)، $p \in \text{Ass}(K)$ و در نتیجه $p \in \text{Ass}(M)$. \square

قضیه ۷.۱.۱. فرض کنیم

$$0 \longrightarrow M' \longrightarrow M \longrightarrow M'' \longrightarrow 0$$

یک رشته دقیق کوتاه از R - مدول‌ها و R - همومورفیسم‌ها باشد. در اینصورت

$$\text{Ass}(M') \subseteq \text{Ass}(M) \subseteq \text{Ass}(M') \cup \text{Ass}(M'').$$

□ برهان. رجوع شود به [۲۰]، صفحه ۲۸.

قضیه ۸.۱.۱. فرض کنیم $M (\neq 0)$ یک R - مدول با تولید متناهی باشد. در اینصورت ایده‌آل‌های اول p_1, \dots, p_n از R و زنجیری از زیرمدول‌های M بصورت

$$(0) = M_0 \subseteq M_1 \subseteq \dots \subseteq M_n = M$$

موجودند بطوریکه بازای هر $i = 1, \dots, n$

$$M_i/M_{i-1} \cong R/p_i.$$

□ برهان. رجوع شود به [۲۰]، قضیه ۶.۴.

نتیجه ۹.۱.۱. فرض کنیم $M (\neq 0)$ یک R - مدول با تولید متناهی باشد. در اینصورت $\text{Ass}(M)$ متناهی است.

لم ۱۰.۱.۱. فرض کنیم M یک R - مدول باشد. فرض کنیم S یک زیر مجموعه بسته ضربی R باشد. در اینصورت

$$\text{Ass}_{S^{-1}R}(S^{-1}M) = \{S^{-1}p \in \text{Spec}(S^{-1}R) \mid p \cap S = \emptyset, p \in \text{Ass}(M)\}.$$

□ برهان. رجوع شود به [۳۱]، صفحه ۱۸۲.

تعریف ۱۱.۱.۱ . فرض کنیم M یک R - مدول باشد. تکیه‌گاه M را با علامت $\text{Supp}_R(M)$ یا به اختصار $\text{Supp}(M)$ نشان داده و بصورت زیر تعریف می‌کنیم

$$\text{Supp}(M) := \{p \in \text{Spec}(R) \mid M_p \neq 0\}.$$

قضیه ۱۲.۱.۱ . فرض کنیم M یک R - مدول باشد. در اینصورت

$$\text{Ass}(M) \subseteq \text{Supp}(M) \quad (i)$$

(ii) مجموعه عناصر مینیمال $\text{Ass}(M)$ و $\text{Supp}(M)$ باهم مساویند.

برهان. رجوع شود به [۲۰]، قضیه ۵.۶. □

تعریف ۱۳.۱.۱ . بازای هر ایده‌آل I از R ، وارسته I^c را با علامت $V(I)$ نشان داده و بصورت زیر تعریف می‌کنیم

$$V(I) := \{p \in \text{Spec}(R) \mid p \supseteq I\}.$$

قضیه ۱۴.۱.۱ . فرض کنیم M یک R - مدول با تولید متناهی باشد. در اینصورت

$$\text{Supp}(M) = V(\text{Ann}_R(M)).$$

برهان. رجوع شود به [۳۱]، لم ۱۹.۲۰. □

قضیه ۱۵.۱.۱ . فرض کنیم

$$0 \longrightarrow M' \longrightarrow M \longrightarrow M'' \longrightarrow 0$$

Support ^۳

Variety ^۴

یک رشته دقیق کوتاه از R - مدول ها و R - همومورفیسم ها باشد. در اینصورت

$$\text{Supp}(M) = \text{Supp}(M') \cup \text{Supp}(M'')$$

برهان. رجوع شود به [۳۱]، صفحه ۱۷۶. □

تعریف ۱۶.۱.۱. فرض کنیم I یک ایده آل R باشد. در اینصورت رادیکال I را با علامت $\text{Rad}(I)$ نشان داده و بصورت زیر تعریف می کنیم

$$\text{Rad}(I) := \{a \in R \mid \exists n \in \mathbb{N}; a^n \in I\}$$

بویژه، اگر $I = (0)$ ، در اینصورت $\text{Rad}(I)$ مجموعه همه اعضای پوچتوان R می باشد. این مجموعه را با علامت $\text{nil}(R)$ نشان می دهیم.

تعریف ۱۷.۱.۱. مقطع همه ایده آل های ماکسیمال R را رادیکال جاکسون R نامیده و با علامت $J(R)$ نشان می دهیم.

قضیه ۱۸.۱.۱. فرض کنیم I یک ایده آل از R باشد. در اینصورت

$$\text{Rad}(I) = \bigcap_{p \in \text{Min}(I)} p$$

بویژه

$$\text{Rad}(0) = \bigcap_{p \in \text{Min}(R)} p.$$

Radical ^۵
 Nilpotent ^۶
 Jacobson radical ^۷

□ برهان. رجوع شود به [۳۱]، قضیه ۳.۵۴.

قضیه ۱۹.۱.۱. فرض کنیم I یک ایده آل از R باشد. در اینصورت $n \in \mathbb{N}$ موجود است بطوریکه $(\text{Rad}(I))^n \subseteq I$.

□ برهان. رجوع شود به [۳۱]، لم ۹.۲۰.

لم ۲۰.۱.۱. (لم ناکایاما^۱) فرض کنیم $M (\neq 0)$ یک R -مدول با تولید متناهی بوده و I یک ایده آل از R باشد بطوریکه $M = IM$. در اینصورت $a \in R$ موجود است بطوریکه $aM = 0$ و $(1-a) \in I$. بعلاوه، اگر $I \subseteq J(R)$ ، در اینصورت $M = 0$.

□ برهان. رجوع شود به [۲۰]، قضیه ۲.۲.

قضیه ۲۱.۱.۱. (قضیه اجتناب از ایده آل‌های اول^۱)

(i) فرض کنیم p_1, \dots, p_n ایده آل‌های اول R باشند. فرض کنیم I یک ایده آلی از R باشد که $I \subseteq \bigcup_{i=1}^n p_i$. در اینصورت $1 \leq j \leq n$ موجود است بطوریکه $I \subseteq p_j$.

(ii) فرض کنیم I_1, \dots, I_n ایده آل‌هایی از R باشند. فرض کنیم p یک ایده آل اول R باشد بطوریکه $I_i \subseteq p$ $\bigcap_{i=1}^n I_i \subseteq p$. در اینصورت $1 \leq j \leq n$ موجود است بطوریکه $I_j \subseteq p$.

□ برهان. رجوع شود به [۱]، گزاره ۱.۱۱.

^۱ Nakayama
^۱ Prime avoidance

قضیه ۲۲.۱.۱ . فرض کنیم I ایده‌آلی از R و M یک R -مدول با تولید متناهی باشد.
در اینصورت

$$\text{Rad}(\text{Ann}_R(M/IM)) = \text{Rad}(\text{Ann}_R(M) + I).$$

□ برهان. رجوع شود به [۲۰].

لم ۲۳.۱.۱ . هر حلقهٔ آرثینی تعداد متناهی ایده‌آل ماکسیمال دارد.

□ برهان. رجوع شود به [۱]، گزارهٔ ۸.۳.

تعریف ۲۴.۱.۱ . ایده‌آل واقعی q از R را یک ایده‌آل اولیه 1° می‌نامیم، در صورتیکه

$$\forall x, y \in R, xy \in q \implies x \in q \vee y \in \text{Rad}(q).$$

گزاره ۲۵.۱.۱ . فرض کنیم q یک ایده‌آل اولیهٔ R باشد. در اینصورت $\text{Rad}(q)$ ، کوچکترین ایده‌آل اول شامل q است.

□ برهان. رجوع شود به [۱]، گزارهٔ ۴.۱.

تعریف ۲۶.۱.۱ . فرض کنیم q یک ایده‌آل اولیهٔ R باشد. قرار می‌دهیم $p := \text{Rad}(q)$ ، در اینصورت q را یک ایده‌آل p -اولیه 1^1 می‌نامیم.

لم ۲۷.۱.۱ . فرض کنیم q یک ایده‌آل p -اولیه باشد و $x \in R$. در اینصورت

Primary ideal 1°

p - primary 1^1

(i) اگر $x \in q$ ، آنگاه $(q :_R x) = R$ ؛

(ii) اگر $x \notin q$ ، آنگاه $(q :_R x)$ یک ایده آل p -اولیه است؛

(iii) اگر $x \notin p$ ، آنگاه $(q :_R x) = q$.

برهان. رجوع شود به [۱]، لم ۴.۴. □

تعریف ۲۸.۱.۱. فرض کنیم I یک ایده آل واقعی R باشد. یک تجزیه اولیه^{۱۲} برای I عبارت است از اشتراک تعداد متناهی ایده آل‌های اولیه؛ یعنی $I = \bigcap_{i=1}^n q_i$ ، که در آن بازای هر i ، q_i یک ایده آل اولیه است.

اگر در تجزیه فوق $\text{Rad}(q_i)$ ‌ها متمایز باشند و $q_i \not\supseteq \bigcap_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^n q_j$ ، در اینصورت تجزیه بالا را یک تجزیه اولیه مینیمال I می‌نامیم.

لم ۲۹.۱.۱. فرض کنیم R یک حلقه نوتری باشد. در اینصورت هر ایده آل R ، یک تجزیه اولیه دارد.

برهان. رجوع شود به [۱]، فصل ۷. □

قضیه ۳۰.۱.۱. (اولین قضیه منحصر به فردی) فرض کنیم I یک ایده آل تجزیه پذیر در R باشد. فرض کنیم $I = \bigcap_{i=1}^n q_i$ یک تجزیه اولیه مینیمال I باشد بطوریکه بازای هر $i = 1, \dots, n$ ، $p_i = \text{Rad}(q_i)$. در اینصورت p_i ‌ها دقیقاً به فرم ایده آل‌های اول مجموعه می‌باشند.

برهان. رجوع شود به [۱]، قضیه ۴.۵. □

تعریف ۳۱.۱.۱. فرض کنیم I ایده آل تجزیه پذیر در R بوده و $I = \bigcap_{i=1}^n q_i$ یک تجزیه اولیه مینیمال I باشد بطوریکه بازای هر $i = 1, \dots, n$ ، $p_i = \text{Rad}(q_i)$. در اینصورت مجموعه $\{p_1, \dots, p_n\}$ را با علامت $\text{ass}(I)$ نشان داده و هر عضو آن را یک ایده آل اول وابسته I می نامیم.

عناصر مینیمال $\text{ass}(I)$ را ایده آل های اول ایزوله^{۱۳} I و بقیه عناصر آن را ایده آل های اول نشانده^{۱۴} I می نامیم.

گزاره ۳۲.۱.۱. فرض کنیم I یک ایده آل تجزیه پذیر در R باشد. در اینصورت هر ایده آل اول مانند p که $p \supseteq I$ ، شامل یک ایده آل اول مینیمال وابسته I است. لذا ایده آل های اول مینیمال I دقیقاً عبارتند از عناصر مینیمال $\text{ass}(I)$.

□ برهان. رجوع شود به [۱]، گزاره ۷.۱۷.

لم ۳۳.۱.۱. فرض کنیم S یک مجموعه بسته ضربی R باشد. همومورفیسم طبیعی $f: R \rightarrow S^{-1}R$ را در نظر می گیریم. در اینصورت

(i) بازای هر ایده آل J از $S^{-1}R$ ، $J = S^{-1}I$ که در آن I ایده آلی از R است؛

(ii) تناظر یک به یک بین ایده آل های اول $S^{-1}R$ و ایده آل های اول R که S را قطع

نمی کنند وجود دارد.

□ برهان. رجوع شود به [۱]، گزاره ۳.۱۱.

^{۱۳} Isolated

^{۱۴} Embedded